

ORTADOĞU GÜNDEMİ

23-29 Ekim 2023

2023

LEVANT GÜNDEMİ

Suriye

• Uluslararası Gündemde Suriye

Kırgızistan Dışişleri Bakanlığı, Suriye'nin kuzeydoğusunda IŞİD'le bağlantılı ailelerin bulunduğu kamplardan 83 vatandaşını geri aldığını duyurdu. Kırgızistan Dışişleri Bakanlığından yapılan açıklamaya göre, Kırgızistan Devlet Başkanı ve Bakanlar Kurulunun talimatı uyarınca 22 Ekim'de Kırgızistan vatandaşı 21 kadın ve 62 çocuk, özel bir uçakla Suriye'den Kırgızistan'a gönderildi. Kırgızistan yetkilileri, ABD hükûmetine "tam yardım ve lojistik destek" sağlayarak geri dönüşü kolaylaştırdığı için şükranlarını sunarken, Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonuna (UNICEF) ve Uluslararası Kızılhaç Komitesine (ICRC) de teşekkür etti.¹

Şam yönetimi, İsrail'in, Suriye'nin başkenti Şam ile Halep ilinde bulunan uluslararası havalimanlarına hava saldırısı düzenlediğini açıkladı. Askerî kaynaklara dayandırılan habere göre, İsrail'in roketlerle gerçekleştirdiği saldırıda bir sivil hayatını kaybetti ve havalimanlarında hasar meydana geldi.²

Millî Savunma Bakanlığı yaptığı açıklamada, "Suriye'de yıl içerisinde gerçekleştirilen 417 taciz ve saldırı girişimine gerekli karşılık verilerek, yirmi altısı son bir haftada olmak üzere 1298 terörist etkisiz hâle getirilmiştir" ifadelerine yer verdi.³

• Suriye Rejimi

Suriye Dışişleri Bakanı Faysal Mikdad, sosyal medyada yaptığı açıklamada Batılı ülkelerin ve ABD'nin "İsrail'in meşru müdafaa hakkı" olarak adlandırdığı şeyi destekleyen tutumlarının Filistin halkının katledilmesine açık bir izin olduğunu vurguladı. Bakan Mikdad açıklamasının devamında, "Şimdi yapılması gereken, Batı'nın kolektif ikiyüzlülüğünü durdurmak ve uluslararası hukuka saygı duymaktır" ifadelerini kullandı.⁴

Syria Response Coordinators adlı kuruluş tarafından yayımlanan verilere göre Esad güçleri ve Rusya tarafından Suriye'nin kuzeybatısındaki bölgelerde gerçekleştirilen savaş suçlarının ekim ayında da hız kesmeden devam ettiği gözlemlendi. Ekim ayının başından bu yana 72'den fazla köy ve kasabaya 538'den fazla saldırının olduğu belgelendi. Saldırılarda çoğu kadın ve çocuk olmak üzere en az 60 sivil hayatını kaybetti.⁵

Rejim güçlerinin Hama'daki Gab Ovası bölgesinde bulunan Karkur kasabasını topçu ateşi ve roketlerle hedef aldığı rapor edildi. Curin mevkisindeki rejim güçlerince gerçekleş-

1 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/221020232>

2 <https://www.sondakika.com/dunya/haber-israil-sam-ve-halep-teki-uluslararasi-havalimanlar-16454606/>

3 <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/irak-ve-suriyenin-kuzeyi-dahil-son-bir-haftada-33-terorist-etkisiz-hale-getirildi/3033126>

4 <https://sana.sy/tr/?paged=9>

5 <https://almohrarmedia.net/جرائم-وانتهاكات-90%D9%منسحقو-الاستجابة/>

tirilen bombardımanda 4 sivilin hayatını kaybettiği ve bölgede maddi hasarın olduğu öne sürüldü.⁶

• Fırat'ın Doğusu

ABD liderliğindeki Uluslararası Koalisyon ve YPG güdümünde bulunan Suriye Demokratik Güçleri (SDG), Uluslararası Koalisyon'un askerî üslerinde savaşa hazırlığını arttırmak amacıyla Deyrizor kırsalındaki el-Ömer petrol sahası üssünde askerî tatbikat düzenledi. Tatbikat, insansız hava araçlarının uçuşuyla ve gerçek mühimmat kullanımıyla gerçekleştirildi.⁷

Yerel kaynaklara göre Suriye'nin Haseke vilayetinde bulunan Derik kentindeki ABD güçlerinin üssüne, aidiyeti bilinmeyen silahlı insansız hava aracıyla (SİHA) saldırı düzenlendi. Saldırıda maddi hasar meydana gelirken, can kaybı olup olmadığına dair henüz bilgi verilmedi. Saldırıya ilişkin henüz açıklama yapılmadı. Suriye'nin güneyinde ABD Ordusunun bulunduğu Tanf bölgesindeki üsse de 3 SİHA ile saldırı girişimi gerçekleşti.⁸

Pentagon Sözcüsü General Patrick Ryder, günlük basın toplantısında Ortadoğu'daki gelişmeleri değerlendirdi. Ryder, 17-24 Ekim'de ABD ve koalisyon güçlerine insansız hava aracı (İHA) ve roketlerle Irak'ta en az 10, Suriye'de de 3 ayrı saldırı gerçekleştirildiği bilgisini paylaştı. Saldırıları düzenleyen grupların İran rejimi ve İslam Devrim Muhafızları Birliği (IRGC) tarafından desteklendiklerini bildiklerini söyleyen Ryder, "Yakın gelecekte İran'ın vekil güçlerinden ve nihayetinde İran'dan gelen ABD güçlerine ve bölge genelindeki personeline karşı daha ciddi bir tırmanma ihtimali görüyoruz" diye konuştu. Pentagon Sözcüsü, ABD'nin bölgedeki çıkarlarını ve personelini savunmak için meşru müdafaa hakkını kullanarak saldırılara cevap vermeye hazır olduğunu kaydetti.⁹

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

Suriye'nin İdlib ilinde, zorla yerinden edilen sivillerin sığındığı bir kampa düzenlenen hava saldırısında 5 sivil hayatını kaybetti, 7 sivil de yaralandı. Saldırı sonucunda yaralananlar İdlib'deki hastanelere kaldırıldı. İdlib'deki bu durum, Türkiye, Rusya ve İran arasında yapılan anlaşmalara Şam yönetiminin yanı sıra Rusya'nın da uymadığını gösterdi.¹⁰

Esad rejiminin, İdlib iline düzenlediği saldırılarda 3 sivilin hayatını kaybettiği ve 2 sivilin yaralandığı bildirildi. Saldırılarda İdlib kent merkezi ve Cebel Zaviye Dağı'ndaki köylerin hedef alındığı belirtildi. Saldırıların ardından yaralıların bölgedeki hastanelere kaldırıldığı açıklandı.¹¹

6 <https://www.qasioun-news.com/articles/73235/اطفال-ع-وارتقاء-حماة-ريف-حماة-جزرة-في-ريف-حماة-وارتقاء-ع-اطفال>

7 https://www.syriahr.com/en/314720/?__cf_chl_tk=dCRyCmo1HT79zSXQJUL6bbeVviGnUcy7z3NZc6efJUJ-1698391389-0-gaNycGzNDeU

8 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/231020239>

9 <https://www.rudaw.net/turkish/world/25102023>

10 <https://www.sondakika.com/dunya/haber-rus-savas-ucagi-idlib-teki-sivil-kampa-saldiridi-5--16461447/>

11 <https://www.sondakika.com/dunya/haber-idlib-de-saldirilar-3-sivil-hayatini-kaybetti-2-si-16468948/>

YPG'ye bağlı Münbiç Askerî Konseyinden yapılan açıklamada Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) tarafından Münbiç'in batısında rejim unsurlarının konuşlandığı mevkilere yapılan hava saldırısında 2 rejim askerinin yaralandığı belirtildi. Bugaz köyünde yapılan saldırıya dair rejim tarafından bir açıklama gelmezken TSK'nın birkaç gün önce de Tel Rifat'ta YPG unsurlarını hedef aldığı aktarıldı.¹²

İsrail-Filistin

Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, 24 Ekim'de bir günlük dayanışma ziyareti için İsrail'e gitti. Macron'un İsrail Cumhurbaşkanı Isaac Herzog, Başbakan Binyamin Netanyahu ve Yesh Atid Partisi'ne başkanlık eden eski Başbakan Yair Lapid ile ayrı ayrı görüşmeler yaptığı bildirildi. Macron'un ayrıca Filistin yönetimi yetkilileriyle görüşmek üzere Ramallah'a da gittiği belirtildi.¹³

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Antonio Guterres, Hamas ile İsrail arasındaki saldırıların tırmanmasının ardından BM Güvenlik Konseyinin bir oturumunda "Hamas saldırılarının boşa gerçekleşmediğini ve bu saldırıların İsrail'in Gazze'de toplu katliamını haklı çıkarmadığını anlamak önemlidir" dedi. Guterres'in sözleri üzerine, İsrail Dışişleri Bakanı Eli Cohen, Guterres ile New York'ta planlanan bir toplantıyı iptal ettiğini duyurdu.¹⁴

Pentagon 25 Ekim'de, F-16 savaş uçağı filosunun Ortadoğu'ya geldiğini bildirdi. Aynı gün, Avustralya bölgeye iki uçak ve önemli sayıda savunma personeli konuşlandırdı. Her ikisi de konuşlandırmanın bölgedeki "endişe verici güvenlik risklerinden" kaynaklandığını belirtti.¹⁵

Rus haber ajansları, Hamas'tan bir heyetin 26 Ekim'de Moskova'yı ziyaret ettiğini bildirdi. Ajanslar yaptıkları açıklamalarda, "Rus ve diğer yabancı vatandaşların Filistin topraklarından tahliyesinin sağlanmasıyla ilgili konular tartışıldı" ifadesini kullandı.¹⁶

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, parlamentoda siyasi partisinin üyelerine yaptığı konuşmada, Hamas'ı "topraklarını savunmak için savaşıyor bir kurtuluş grubu" olarak tasvir etti. İsrail ise Hamas'ın "korkunç şiddet eylemlerinden sorumlu bir terör örgütü" olduğunu belirterek Erdoğan'ın sözlerini kınadı.¹⁷

12 <https://www.qasioun-news.com/articles/73364/حلب-شمال-النظام-قوات-تستهدف-غارات-جوية-تركية-تستهدف-قوات-النظام-شمال-حلب>

13 <https://www.jpost.com/breaking-news/article-769869>

14 [غوتيريش-يعتبر-أن-هجمات-حماس-لم-تحدث-من-ف/](https://www.alquds.co.uk/غوتيريش-يعتبر-أن-هجمات-حماس-لم-تحدث-من-ف/)

15 <https://www.i24news.tv/en/news/israel-at-war/1698215600-u-s-australia-send-aircrafts-personnel-to-mideast>

16 <https://www.jpost.com/breaking-news/article-770317>

17 <https://www.i24news.tv/en/news/israel/diplomacy/1698246581-turkish-president-s-refuses-to-call-hamas-a-terrorist-organization-cancels-planned-israel-visit>

Ürdün

Amman'daki Rum Ortodoks Kilisesi'nde Gazze'ye yönelik saldırıları ve Rum Ortodoks Kilisesi'nin bombalanmasını protesto etmek amacıyla bir oturma eylemi düzenlendi. Gazze'de neredeyse herkesin bir aile üyesini kaybettiğini vurgulayan eylemciler, işgalcilerin yüzlerce Hristiyan ve Müslüman'a barınak olan bir kiliseyi bombalamasını, Gazze'de bulunan herkesi dinlerine bakmaksızın hedef alan uğursuz bir saldırı olarak tanımladı.¹⁸

Ürdün Kralı II. Abdullah, Gazze Şeridiindeki insani krizin şiddetlendiğini ve Gazze'de yaşananların bölgeye ve dünyaya olumsuz yansımaları olacağını söyledi. Kral Abdullah, Hindistan Başbakanı Narendra Modi ile yaptığı telefon görüşmesinde, Gazze'deki durumun kötüleşmesini durdurmanın yollarının yanı sıra savaşı durdurmak, sivilleri ve hastaneleri korumak, Gazze'ye tıbbi ve insani yardımların sürekli ulaştırılmasını sağlamak için çabaların yoğunlaştırılmasının gerekliliğini ele aldı.¹⁹

Ürdün Kraliyet Sarayı'ndan yapılan açıklamaya göre Kral II. Abdullah ve Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron Amman'da bir araya geldi. Taraflar Filistin-İsrail çatışmasında şiddet döngüsünü sona erdirecek, güvenliği garanti altına alacak ve iki devletli çözüm temelinde adil ve kapsamlı bir barışa ulaşacak siyasi bir ufka ulaşılması için sarf edilen uluslararası çabaları ele aldı.²⁰

Ürdün Fosfat Madenleri Şirketi (JPMC) ve Türk Transpet Petrolcülük ve Enerji A.Ş., Akabe kentinde ortak bir fabrika kurmak için anlaşma imzaladı. 400 milyon dolarlık projenin yılda 300.000 ton üretim kapasitesine ulaşacağı aktarıldı. Türkiye-Ürdün yatırımları arasında en büyüklerden biri olacak projenin Ürdün'de önemli istihdam yaratacağının beklendiği de kaydedildi.²¹

Lübnan

Amerika Birleşik Devletleri (ABD), vatandaşlarına Lübnan'a seyahat etmemeleri konusunda uyarıda bulunarak, ülkeden ayrılmak isteyenlerin güvenlik durumu nedeniyle hemen ayrılması gerektiğini bildirdi. ABD Dışişleri Bakanlığı ve Beyrut Büyükelçiliği tarafından yapılan açıklamalarda, Lübnan'da öngörülemeyen güvenlik durumu olduğu ve ticari uçuşların azaldığı belirtildi.²²

Suudi Arabistan'ın, Beyrut Büyükelçiliğindeki tüm diplomatlarını, çalışanlarını hava kuvvetlerine ait uçakla ülkeden tahliye ettiği belirtildi. Ayrıca Suudi Arabistan, Lübnan'da

18 <https://www.jordantimes.com/news/local/sit-gaza-voices-women-children-resonate-amidst-tragedy>

19 <https://www.trthaber.com/haber/dunya/urdun-kralindan-savasi-durdurmasi-icin-israile-uluslararası-baski-yapilmasi-cagrisi-805985.html>

20 <https://www.jordannews.jo/Section-109/News/King-receives-France-president-says-stopping-war-on-Gaza-an-absolute-necessity-31781>

21 <https://www.sondakika.com/ekonomi/haber-turk-ve-urdun-sirketleri-akabe-de-ortak-fosforik-a-16464399/>

22 <https://www.sondakika.com/dunya/haber-abd-lubnan-a-seyahat-etmeyin-uyarisi-yapti-16456626/>

yaşanan güney sınırındaki gerginlik nedeniyle vatandaşlarına ülkeyi terk etme çağrısında bulundu.²³

İsrail Ordusu, Lübnan'ın güneyindeki sınırdaki yer alan Alma eş-Şaab beldesi yakınlarına yönelik bazı saldırılar gerçekleştirdi. İsrail topçu atışları sonucunda çıkan yangın hızla yayılmaya başladı ve evlere doğru yaklaştı. Lübnan Ordusu, sivil savunma ekipleri ve Birleşmiş Milletler Lübnan Geçici Barış Gücü yangını söndürmek için çalışmalar başlattı.²⁴

Almanya, Lübnan ile bir anlaşma imzalayarak Lübnan Ordusuna 2 milyon euro değerinde yakıt ve tıbbi ürün sağlamayı taahhüt etti. Anlaşma, Lübnan ile İsrail arasındaki sınır bölgesinde gerilimin arttığı bir dönemde gerçekleşti.²⁵

23 <https://www.sondakika.com/haber/haber-suudi-arabistan-beyrut-buyukelciligi-ndeki-diploma-16463280/>

24 <https://www.sondakika.com/dunya/haber-israil-in-lubnan-a-duzenledigi-topcu-atisi-buyuk-y-16468699/>

25 <https://www.sondakika.com/dunya/haber-almanya-lubnan-a-yakit-ve-tibbi-urun-saglama-taahh-16472154/>

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin, Avustralya Dışişleri Bakanı Penny Wong ile gerçekleştirdiği telefon görüşmesinde iki ülke arasındaki ilişkileri ele aldı. Hüseyin, diplomatik misyon personelleri de dâhil olmak üzere tüm yabancıların güvenliğini korumanın hükümetin sorumluluğunda olduğunu belirtti. Görüşmede, bölgedeki son gelişmeler değerlendirildi.²⁶

Irak Başbakanı Muhammed Şiya es-Sudani, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Dışişleri Bakanı Anthony Blinken ile telefonda konuştu. Görüşmede Gazze Şeridi'nde yaşanan olayları Filistinlilerin insani durumu ve Irak'ta diplomatik misyonların korunması konuları ele alındı. Sudani görüşmede, insanların insani ihtiyaçlarını karşılamak için gereken gıda, su, tıbbi bakım ve diğer yardımlara sürekli ve güvenli erişimin sağlanması için koordinasyon kurulmasının önemini vurguladıklarını söyledi.²⁷

Irak Eğitim Bakanı İbrahim Namis el-Cuburi, Türkiye'nin Bağdat Büyükelçisi Ali Rıza Güney ile uluslararası okulların durumunu görüştü. Açıklamaya göre görüşmede, Türkiye'de bulunan Irak okulları ve bu okullarda eğitim gören öğrencilerin ihtiyaçları hakkında fikir alışverişinde bulunuldu ve Irak'ın bilimsel olarak gelişmiş uluslararası okullar açmasını sağlayacak modern bir strateji geliştirilmesi tartışıldı.²⁸

Irak Başbakanı Sudani, Sincar'da tüm yerinden edilmiş insanların yerlerine dönmesi için uygun bir ortam yaratılmasının gerekli olduğunu söyledi. Ayrıca Sincar'daki tüm hizmet birimlerinin desteklenmesi gerektiğini ifade etti. Sınırdan sızmayı önlemek için tedbirlerin sıkılaştırılması gerektiğini vurgulayan Sudani, Sincar halkının, bölgenin yeniden inşasına katılması için elverişli bir ortam yaratılması gerektiğini vurguladı.²⁹

• Güvenlik

Mahmur'da Irak Ordusu ve Peşmerge arasında çatışma çıktı. Olayda 3 kişinin öldüğü ve iki taraftan toplam 7 kişinin yaralandığı belirtildi. Başbakan Sudani'nin olayın araştırılması için üst düzey bir komisyon kurulması talimatı verdiği kaydedildi.³⁰

Pentagon, İran'ın destekli Şii milis gruplar tarafından Irak ve Suriye'deki ABD kuvvetlerinin en az 13 kez saldırıya uğradığını doğruladı.³¹ ABD Merkez Kuvvetler Komutanlığına (CENTCOM) göre yalnızca 18 Ekim gününde Suriye'deki Tanf Askerî Üssü'ne düzenlenen

26 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/93305-Bakan-Huseyin--Diplomatları-korumak-Irak-hükümetinin-sorumluluğudur>

27 <https://ina.iq/eng/29380-pm-assures-the-us-secretary-of-state-and-defense-of-iraqs-protecting-military-advisors-and-diplomatic-missions.html>

28 <https://ina.iq/turkmen/41389-irak-ve-turkiye-gelimi-uluslararası-okulların-açılması-görüyor.html>

29 <https://www.tebaajansi.com/irak/sudani-den-sincar-aciklamasi-h314809.html>

30 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/23102023>

31 <https://english.aawsat.com/arab-world/4626946-drone-attacks-bases-iraq-syria-injure-24-us-soldiers>

saldırıda 20 kişi yaralandı. Irak'taki Ayn el-Esed Hava Üssü'ne düzenlenen başka bir saldırıda ise 4 asker yaralandı. Daha sonra rakamları güncelleyen Pentagon yetkilileri son 10 gün içinde ABD kuvvetlerinin Irak ve Suriye'de en az 19 kez ateşe maruz kaldığını açıkladı. Pentagon Basın Sözcüsü Tuğgeneral Pat Ryder gazetecilere verdiği demeçte, can kaybının olmadığını ancak altyapının ufak hasar gördüğünü belirtti.³²

Irak İslami Direnişi tarafından yapılan açıklamada, Suriye'nin kuzeydoğusunda yer alan Khrab el-Jir'deki Ebu Hacer Havaalanı üssünde ABD güçlerinin hedef alındığını duyuruldu.³³

• Ekonomi

Irak Petrol Bakanlığı Müsteşarı Hamid Salih, 2024 yılı ortalarında tamamlanması için Beyci petrol rafinerisine yönelik çalışmaların arttırıldığını söyledi. Müsteşar Hamid Salih yaptığı açıklamada, Selahaddin vilayetinde bulunan rafinerinin şu anda günde yaklaşık 50 bin varil petrol ürettiğini ancak bu rakamın eskiden günlük 150 bin olduğunu söyledi. Hamid Salih, rafineri projesinde yapılan geliştirme işlemlerinin zamanında yetişebilmesi için çalışmaların iki katına çıkarıldığını söyledi.³⁴

Irak Petrol Bakanlığından yapılan açıklamaya göre, eylül ayı petrol ihracat gelirleri 9,42 milyar dolara ulaştı. Verilere göre bu rakam Irak'ın 103,14 milyon varilin üzerinde ham petrol ihraç ettiğini ortaya koyuyor. Bu ihracatın 102 milyon 220 bin 441 varilinin, orta ve güney Irak'taki petrol sahalarından ihraç edildiği belirtiliyor.³⁵

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Silahlı Kuvvetler Komutanlığı Sözcüsü Tümgeneral Yahya Resul, Irak halkından gelen 18 tonluk insani yardımın bulunduğu ilk sevkiyatın iki uçakla Gazze'ye gönderildiğini duyurdu.³⁶

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), endemik bir hastalık olan Kutanöz Layşmanyazis adı verilen bir hastalığın 2022 yılına kadar Irak'ta 8 bin vaka ile tespit edildiğini duyurdu. 2023 yılı için ise Irak'ın kuzeyinde bir vakanın tespit edildiği belirtildi. DSÖ ise hastalığın, tedavi merkezlerinden uzak bölgelerde yani yetersiz sağlık hizmetlerinin olduğu bölgelerde tespit edildiğine dikkat çekti.³⁷

³² <https://www.iranintl.com/en/202310259417>

³³ <https://sana.sy/en/?p=319351>

³⁴ <https://www.zawya.com/en/projects/oil-and-gas/iraq-to-finish-expansion-of-baiji-refinery-in-mid-2024-rqro2qz5>

³⁵ <https://www.oilandgasmiddleeast.com/business/iraq-strikes-black-gold-with-9-42b-oil-earnings>

³⁶ <https://en.mehrnews.com/news/207455/Iraq-sends-first-shipment-of-humanitarian-aid-to-Gaza>

³⁷ https://www.ucanews.com/news/climate-change-poverty-and-filthy-water-drive-disease-in-iraq/103035#google_vignette

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Kerkük Kışlası Irak Türkmenleri Şehitler ve Siyasi Tutuklular Derneği Başkanı Hişam Salihi ile ITC Genel Merkezinde bir araya geldi. Turan, Irak Türkmenlerinin haklı mücadelesini sürdürmek için gösterilen fedakârlıkların ve millî mücadelenin bir gurur kaynağı olduğunu vurguladı. Ayrıca Turan, onlarca yıl süren adaletsizlik, ötekileştirme ve zulme karşı ITC'nin, Türkmen milletine olan bağlılığını açıkça ifade etti. Turan görüşme sırasında gençlere, Türkmen meselesini stratejik bir yaklaşımla ele alırken siyasi mahkûmların deneyimlerine dikkat etmeleri gerektiği konusunda tavsiyede bulundu. Ayrıca, Baas döneminde hapishanelerde uzun yıllar geçiren önde gelen Türkmen siyasi mahkûmları ödüllendirdi. Toplantıya, ITC Genel Başkan Müsteşarı Azzam Kümbetli de katıldı.³⁸

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, 25 Ekim 2023 tarihinde ITC Genel Merkezinde Maarif Vakfı Başkan Vekili Ahmet Emre Bilgili'yi ağırladı. Görüşmede, eğitim ve kültür alanlarında iş birliğiyle Maarif Okullarının geliştirilmesi konuları ele alındı. Bilgili, Maarif Vakfının Kerkük'te eğitim alanındaki varlığının ve Kerkük halkına hizmet sunulması için kurumu geliştirmenin önemini vurguladı.³⁹

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Türkmeneli Öğrenci ve Gençleri Birliği (TÖGB) kuruluş yıl dönümü vesilesiyle TÖGB'ye ziyaret gerçekleştirdi. Ziyaret kapsamında Turan, Türkmen davasında fedakârlık gösteren ve millî faaliyetlerde görev üstlenen gençliğe tam destek vereceklerini yeniledi. Turan, TÖGB'nin, Türkmen siyasi kanadında kritik rol oynadığına değindi. Ayrıca Turan, Türkmen gençlerinin siyasette, düşüncede ve kalkınmada rol model olmasını temenni ederek "Türkmen gençliği geleceğimizin teminatıdır" ifadelerini kullandı.⁴⁰

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, 26 Ekim 2023 tarihinde Kerkük Valisi Rakan Sait el-Cuburi'yi ITC Genel Merkezinde ağırladı. Görüşmede, mevcut durum ele alınmakla birlikte Kerkük'ün güvenliğine ve istikrarına destek sağlanması gerekliliğinin yanı sıra etnik gruplar arasında diyalogun ve ortak koordinasyonun güçlendirilmesinin değerlendirildiği belirtildi.⁴¹

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada Türkmeneli TV'nin ITC'ye bağlı olmadığını belirtti. Turan, Türkmeneli TV'nin bağımsız olduğuna ve ITC'den, televizyona herhangi bir talimat verilmediğine vurgu yap-

38 <https://www.facebook.com/itchasanturan/posts/pfbid09Pn38wt83sFMI2x6h9oj3qVV1QBDYq64TD34yXoNn4vyTEDqhr5yyTtaUEXSpUDwl>

39 <https://www.facebook.com/itchasanturan/posts/pfbid02bXcUzkhnPPF1hK818NCw3A7Y4u2hs8osb9fCKBpKyaozxuaRcHiaw82RBWdrwqXnl>

40 <https://www.facebook.com/itchasanturan/posts/pfbid0UC8aVco6jLCK63E1RdfvZipcNyQoP4kffHdK64r9eFDMsYUSxhSvVnZtXBiYBuifl>

41 <https://www.facebook.com/itchasanturan/posts/pfbid0zQjkb2nKCx3KuAjdwnV8czRmij8fptZY26bVE9LHFaf7fRZFFMUsJ9qKb4gt5w5jl>

tı. Turan, “Milletvekillerine bağlı bazı teşkilatların iddiaları tamamen asılsızdır” ifadele-
rini kullandı. Turan, safları birleştirme ve ayrımcılığı sona erdirme amacı güttükleri bir
dönemde böyle açıklamaların Türkmen halkının moralini olumsuz etkileyeceğini ve bu
yolla seçimlere geniş katılımın engellenmeye çalışıldığını belirtti. Türkmenleri seçime
teşvik etmek için çabalayan Türkmeneli TV’yi, Irak Medya ve İletişim Kurumu karşısında
zor durumda bırakmaya yönelik çabaların olduğunu ifade etti.⁴²

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, Türkmen milletvekillerinden
oluşan beraberindeki heyetle Azerbaycan Dışişleri Bakanı Ceyhun Bayramov ile Bakü’de
bir araya geldi. Görüşmede, Irak-Azerbaycan ilişkileriyle birlikte ekonomi ve edebiyat
alanlarına ilişkin konular ele alındı. Ayrıca görüşmede, iki ülkeye hizmet etmek amacıyla
tarihî ve millî bağlardan yararlanmanın gerektiği hususuna değinildi. Görüşmede, Garip
Asker Türkmen, Lokman Reşidiyeli ve Nureddin Kaplan gibi isimler yer aldı.⁴³

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, Türkmen milletvekillerin-
den oluşan heyetiyle, Azerbaycan Ulusal Konsey Başkan Yardımcısı Fazıl İbrahimi ile gö-
rüştü. Görüşmede, iki ülke arasındaki ilişkiler, Irak Parlamentosu ile Azerbaycan Ulusal
Konseyi arasındaki iş birliğini geliştirmenin yolları, yasama ve parlamento alanlarında
diplomasi faaliyetleri, uzmanlık alışverişi ve makamların koordine edilmesi gibi konular
ele alındı. Görüşmede, Garip Asker Türkmen, Lokman Reşidiyeli ve Nureddin Kaplan gibi
isimler yer aldı.⁴⁴

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Oluşumlardan Sorumlu Bölge Bakanı ve ITC Yürütme
Kurulu Üyesi Aydın Maruf, IKBY Başkanı Neçirvan Barzani ile Erbil’de bir araya geldi.
Bakan Maruf, etnik ve dinî grupların mevcut durumu, siyasi ve idari alanlardaki rolleri
konusunda çeşitli hususlara dikkat çekti. Barzani ise bu oluşumların haklarının korun-
ması, bir arada yaşama ve karşılıklı hoşgörü kültürünün sürekli olarak genişletilmesi ve
geliştirilmesi gerektiğini vurguladı.⁴⁵

• Güvenlik

Irak Anti Terör Birimi, Kerkük’te terör örgütü IŞİD ile çatışma yaşandığını duyurdu. Ya-
pılan açıklamada detaylı bilgi verilmedi.⁴⁶

Irak İçişleri Bakanlığı Terörle Mücadele Birimi, Kerkük’te terör örgütü IŞİD ile bir çatış-
ma yaşandığını duyurdu. Açıklamada, Birim Başkanı Abdulvahap el-Saadi liderliğinde
gerçekleşen bu operasyonda üç teröristin etkisiz hâle getirildiği belirtildi.⁴⁷

42 <https://www.facebook.com/itchasanturan/posts/pfbid02pUsMJuXSe5TWEfZ3Dd1U2JwAZe1hLY4ywGaCKZamVBBa9m6nXEioCyL4uTMWTFiql>

43 <https://ninanews.com/Website/News/Details?Key=1086378>

44 <https://ninanews.com/Website/News/Details?Key=1086448>

45 <https://www.tebaajansi.com/irak/barzani-ile-maruf-bir-araya-geldi-h314739.html>

46 <https://www.tebaajansi.com/irak/kerkuk-te-catisma-h314729.html>

47 <https://almawrid.news/contents/view/details?id=69364>

• Kùltür, Sosyal Faaliyet ve Ekonomi

Azerbaycan Uluslararası İlişkiler Analiz Merkezi ve Azerbaycan Uluslararası Çokkùltürlùk Merkezi tarafından, Bakù'de "Irak Türkmenleri ve Türk Dünyası" konulu bir konferans gerçekleştirildi. Konferansa çok sayıda Türkmen siyasetçi ve akademisyen katıldı. Azerbaycan Uluslararası İlişkiler Analiz Merkezi Yönetim Kurulu Başkanı Büyükelçi Ferit Şefiyev, etkinliğin siyasi olmadığını, kùltürel ve bilimsel bir etkinlik olduğunu kaydetti. Ayrıca Irak Türkmenleri ile Azerbaycanlıların birbirlerine çok yakın olduğunu kaydetti. Konferansa katılan Erşat Salihi, Azerbaycan Türkleri ile Irak Türkmenleri arasındaki bağları daha da güçlendirmek için çalıştıklarını belirterek, "Birlikte çalışarak bu coğrafyada barış, istikrar ve huzuru tesis edebiliriz. Sınırlarımız uzak olsa da gönüllerimiz yakın" ifadelerini kullandı.⁴⁸

Türkiye'nin Musul Başkonsolosu Mehmet Küçüksakallı ve Musul Valisi Necim el-Cuburi, Türkiye'nin yerli otomobili TOGG ile Musul caddelerinde test sürüşü gerçekleştirdi. Küçüksakallı, Cuburi'nin ABD'de aynı sınıfta bulunan diğer otomobilleri de kullanmış olduğunu ancak TOGG'un bu araçlara kıyasla daha yüksek kaliteli, sürüşü kolay ve sessiz olduğunu vurguladı. Küçüksakallı, Musul ile Cizre arasında tarihî ilişkilerin olduğunu hatırlatarak, Cizre Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Ömer Faruk Yıldırım liderliğindeki bir heyetin başkonsolosluk tarafından düzenlenen Cumhuriyet'in 100. yıl dönümü programına katıldığını ve TOGG'un Musul halkının ilgisine sunulması amacıyla vilayete getirildiğini belirtti.⁴⁹

48 <https://www.tebaajansi.com/irak/baku-de-irak-turkmenleri-ve-turk-dunyasi-konulu-h314960.html>

49 <https://www.tebaajansi.com/irak/musul-valisi-cuburi-turkiye-nin-yerli-otomobili-toggu-deneyimledi-h314991.html>

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Başkanı Neçirvan Barzani, IKBY'nin tüm dinî ve etnik toplulukların barış içinde yaşadığı bir yer olarak kalacağını söyledi. IKBY Başkanlığı Basın Ofisinden yapılan açıklamada, Barzani'nin 24 Ekim'de IKBY Etnik ve Dinî Oluşumlardan Sorumlu Bakanı Aydın Maruf'u kabul ettiği belirtildi. Açıklamaya göre, görüşmede IKBY'deki bileşenlerin durumu ve hakları konusunda görüş alışverişinde bulunuldu. Ayrıca görüşmede, etnik ve dinî oluşumların, siyasi ve idari hayattaki varlıkları ve rolleri ele alındı.⁵⁰

Goran (Değişim) ve Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) heyetleri bir araya geldi. Görüşmeden sonra yapılan ortak açıklamada, toplantıda bölgeyle Irak ve Ortadoğu'nun hassas durumunun ele alındığı belirtildi. Açıklamada ayrıca, "Sorunların aşılması için yönetimin ortakları olan Goran ile KDP olarak bir kez daha dokuzuncu kabineye desteğimizi vurguluyoruz" ifadesi kullanıldı.⁵¹ 2009 yılında iktidara muhalif bir hareket olarak kurulan Goran'ın, son dönemlerde iktidara katılmasının özellikle de KDP'ye sürekli destek vermesinin, oy kaybına neden olduğu belirtiliyor. 2021 yılında yapılan Irak Parlamentosu seçiminde hiçbir milletvekili adayı seçilmemişti.

Komal (Kürdistan Adalet Cemaati) Başkanı Ali Bapir, Irak Başbakanı ve Cumhurbaşkanı ile bir araya geldi. Pazartesi günü 23 Ekim Bapir, Bağdat'ı ziyaret ederek bir sürü temaslarda bulundu. Sudani ile Bapir görüşmesinde IKBY memur maaşı gecikme krizi ve İsrail ile Filistin meselesi masaya yatırıldığını duyuruldu. Komal Başkanı Ofisinden yapılan açıklamaya göre, Ali Bapir tarafından IKBY memur maaşının doğrudan Bağdat tarafından dağıtılması ve siyasi çekişmelerden uzak tutulmasını istedi. Açıklamada ayrıca " Hamas ile Filistin halkının yanında duracakları ve bu konuyla ilişkin Bağdat tarafından atılacak her adımı destekleyeceğini" ifadesi kullanıldı.⁵²

• Güvenlik

Türkiye tarafından terör örgütü PKK'nın 19 hedefi imha edildi. Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığından yapılan açıklamada, terör örgütü PKK/KCK ve diğer terörist unsurları etkisiz hâle getirerek Irak'ın kuzeyinden Türkiye'ye ve güvenlik güçlerine yönelik terör saldırılarını bertaraf etmek ve hudut güvenliğini sağlamak amacıyla Birleşmiş Milletler Anlaşması'nın 51. maddesinden doğan meşru müdafaa hakları doğrultusunda hava harekâtı icra edildiği belirtildi. Çarşamba günü 25 Ekim'de yapılan açıklamada, "Irak'ın kuzeyindeki Metina, Gara, Avaşin, Hakurk ve Kandil bölgelerinde bulunan terörist hedeflerine 25 Ekim 2023 saat 21.00'de hava harekâtları icra edilmiş, icra edilen hava

50 <https://presidency.gov.krd/president-nechirvan-barzani-stresses-the-rights-of-communities/>

51 <https://haremnews.com/details/44217>

52 <https://www.zamenpress.com/Details.aspx?jimare=68473>

harekatlarıyla bölücü terör örgütü tarafından kullanılan ve içerisinde sorumlu düzeyde teröristlerin de bulunduğu değerlendirilen mağara, sığınak, barınak ve depolardan oluşan toplam 19 hedef imha edildiğini duyuruldu. MSB'nin X hesabından paylaşılan açıklamada, "İcra edilen harekâtlarda azami oranda yerli ve millî mühimmat kullanılarak çok sayıda terörist etkisiz hâle getirilmiştir. Asil milletimizin bağrından çıkan Türk Silahlı Kuvvetleri, geçmişte olduğu gibi bugün de ülkemizin ve milletimizin beka ve güvenliği için terörle mücadeleye tek bir terörist kalmayınca kadar azim ve kararlılıkla devam edeceğini" belirtildi. Açıklamanın sonunda, "Bu harekât sırasında masum sivillerin, dost unsurların, tarihî ve kültürel varlıklarla çevrenin zarar görmemesi için her türlü tedbir alındığı" vurgulandı.⁵³

Peşmerge ile Irak Ordusu arasında yaşanan çatışmada 3 peşmerge ile 2 Irak askeri hayatını kaybetti ve 10 peşmerge ile 6 asker yaralandı. Pazar günü 22 Ekim'de Mahmur'un Karaçok Dağı'nda terör örgütü PKK'nın boşalttığı peşmergenin kontrolündeki mevzilere Irak güçlerinin yerleştirilmesi üzerine Peşmerge ile Irak Ordusu arasında çatışma çıkmıştı. Çatışmada 2 peşmerge hayatını kaybetti, 10 peşmerge ise yaralanmıştı. Yaralılardan birisi dört gün hastanede tedavi görmesine rağmen hayatını kaybetti. Aynı çatışmada 2 Irak askeri hayatını kaybetmiş, 6 asker de yaralanmıştı.⁵⁴ Diplomatic Magazine'e konuşan konuşan Karaçok Dağı'ndaki Gönüllü Peşmerge Birlikleri Komutanı Xazi Faysal, iki taraf arasında 3 ayrı noktada temas yaşandığını belirtmişti. Xazi Faysal çatışmanın Mahmur Kampı'nın doğusunda Karaçok Dağı'nda boşaltılan 3 askerî noktanın devralınması konusunda yaşanan anlaşmazlık nedeniyle çıktığını açıklamıştı.

• Ekonomik

IKBY'den Suudi Arabistan'a da patates ihraç ediliyor. IKBY tarafından yayımlanan açıklamaya göre 250 ton patates Suudi Arabistan'a ihraç edildi. Açıklamada, IKBY ile Suudi şirketleri arasında yapılan anlaşmaya göre bir yılda 3 bin ton patates IKBY'den Suudi Arabistan'a ihraç edilecek. Bu kapsamda 23 Ekim Pazartesi günü 250 ton patatesin Suudi Arabistan'a gönderildiği belirtildi. Konuyla ilişkin Erbil İl Tarım Genel Müdürü Hemî Seyid Murad, bu sene sadece Erbil'de 600 ton patatesin yurt dışına ihraç edildiğini açıkladı. Seyid Murad ayrıca, Irak'ın farklı kentlerine patates göndermesiyle Suudi Arabistan'a da ürün ihraç ettiklerini belirtti. Erbil İl Tarım Genel Müdürü ayrıca, IKBY'de üretilen patatesin kalitesinin yüksek olduğunu vurguladı. IKBY patatesinin, 2023 yılında BAE başta olmak üzere yüksek talep nedeniyle Körfez ülkelerine ihracı artmaktadır.⁵⁵

IKBY, Zaho Bağımsız İdaresinde Ortadoğu'nun en cazip turizm projelerinden birinin hayata geçirilmesi için çalışıyor. Zaho Turizm Kurulu Sözcüsü Bêwar Sindi, bölgeyi ziyaret eden turist sayısının geçen yıla göre yüzde 40 arttığını belirtti. IKBY, sosyal medya üze-

53 <https://twitter.com/tcsavunma/status/1717258918127079649?t=riERlxVWYz--TEVprcR3Sg&s=09>

54 <https://www.westganews.net/dreja.aspx?hewal&jmara=129228&Jor=1>

55 <https://www.zamenpress.com/Details.aspx?jimare=68458>

rinden Zaho'da gerçekleştirilen bir turizm projesine ait fotoğraflar, "Ortadoğunun en cazip turizm projelerinden biri Zaho olacak" notu ile paylaştı. Rudaw televizyon kanalına konuşan Zaho Turizm Kurulu sözcüsü Bêwar Sindi, «Tasarımı yayımlanan projenin uygulamasına geçildi ve birkaç gün önce ön çalışmalara başlandı» dedi. Proje sahası Eski ve Yeni Zaho arasındaki tepelik bölgede yer alıyor. Sindi, "Proje bölgeye daha fazla turist çekmek amacıyla yerli bir yatırımcı tarafından inşa ediliyor" diye belirtti. Bu yıl bölgeyi ziyaret eden turist sayısının geçen yıla göre yüzde 40 arttığını aktaran Sindi, "İbrahim Halil Sınır Kapısı'ndan gelenler hariç, sadece Irak'ın değişik kentlerinden ağustos ayına kadar 270 bin turist Zaho'ya geldi" bilgisini paylaştı. IKBY Başbakanı Mesrur Barzani, 14 Ağustos günü Zaho'da 11 milyar 500 milyon dinara mal olan Delal Köprüsü Çevre Yolu Turistik Projesi'nin ilk etabının açılışını yapmıştı.⁵⁶

56 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/2110202317>

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

QatarEnergy pazartesi günü yaptığı açıklamada, QatarEnergy ve İtalyan Eni'nin bağlı kuruluşlarının Katar'dan İtalya'ya sıvılaştırılmış doğal gaz tedariki için uzun vadeli bir anlaşma imzaladığını duyurdu. QatarEnergy bir basın açıklamasında, anlaşmanın bir parçası olarak LNG'nin İtalya'nın Toskana bölgesindeki yüzer depolama ve yeniden gazlaştırma ünitesi olan FSRU Italia'ya teslim edileceğini söyledi. Satış ve satın alma anlaşması yılda 1 milyon tona kadar LNG tedarikini kapsayacak. LNG teslimatlarının 27 yıllık bir süre için 2026 yılında başlaması bekleniyor ve Katar'ın Kuzey Saha Doğu genişleme projesinde pay sahibi olan QatarEnergy ile Eni arasındaki ortak girişimden tedarik edilecek. Katar Enerji Bakanı Saad Sherida Al-Kaabi ve Eni CEO'su Claudio Descalzi, her iki şirketin üst düzey yöneticilerinin katılımıyla Doha'da düzenlenen özel bir etkinlik sırasında anlaşmayı imzaladı. Bu olayla ilgili yorum yapan Al-Kaabi, Eni ile karşılıklı iş birliğini güçlendirecek ortaklıklarını güçlendirme konusunda önemli bir adım daha attıklarını söyledi. "Eni ile ortaklığımız, Belçika'nın Zeebrugge Limanı'ndaki Fluxys LNG terminali aracılığıyla LNG teslimatları ve dünyanın çeşitli yerlerindeki yukarı havza arama projeleri dâhil olmak üzere verimli sonuçlar verdi. Ayrıca, "Bu anlaşma, Eni'nin, tarihî North Field East genişleme projesindeki ortaklığımız aracılığıyla Katar eyaletindeki üretime yönelik sektöre ilk girişini de temel alıyor" dedi.⁵⁷

Suudi Arabistan, Gazze için diplomasisini sürdürüyor. Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı, Romanyalı mevkidaşı ile Gazze'deki durumu görüşürken, Suudi Arabistan Savunma Bakanı, Gazze'deki durumun sakinleştirilmesi gerektiğini vurguladı. 25 Ekim tarihinde Fay-sal bin Farhan, Romanyalı mevkidaşı Luminita Teodor ile telefon görüşmesinde bulundu ve Filistin halkının isteklerini karşılayan, adil, kapsamlı, eşitlikçi bir çözümün yanı sıra sivillerin korunmasına ve barışın sağlanmasına katkıda bulunacak çözümler dile getirdi. Aynı zamanda, Savunma Bakanı Halid bin Selman dün İngiliz mevkidaşı Grant Shapps ile Gazze ve çevresindeki askerî gerilimi ve buna yönelik gösterilen uluslararası çabaları görüşerek, durumu sakinleştirmenin gerekliliğini vurguladı.⁵⁸

500 milyar dolarlık fütürist mega iş ve turizm projesinin baş çevre sorumlusu Richard Bush, Suudi Arabistan'ın NEOM'unun yeşile geçiş için küresel bir plan olacağını ve sürdürülebilir yaşam vizyonunu gerçeğe dönüştürmek için krallığı haritaya koyacağını söyledi. NEOM, tamamen yenilenebilir, temiz enerjiyle güçlendirilecek olan dikey şehir THE LINE'ı, iş merkezi Oxagon'u, lüks yatçılık destinasyonu Sindalah'ı ve dağ tatil beldesi Trojena'yı kapsıyor. NEOM'un amacı, yeşil hidrojen üretimi için küresel bir merkez ve bu alanda araştırma ve yenilik merkezi olmaktır. "NEOM'da zaten dünyanın en büyük yeşil hidrojen projesini inşa ediyoruz" diyen Bush, NEOM'daki enerji yolculuğunun doğal kay-

57 <https://www.middleeastmonitor.com/20231026-qatar-energy-signs-27-years-lng-supply-deal-with-italys-eni/>

58 <https://www.arabnews.com/node/2397506/saudi-arabia>

nakların potansiyeli ile yeni teknolojinin gücünün bir araya gelmesi olduğunu sözlerine ekledi.⁵⁹

Suudi Arabistan İslami İşler Bakanı Şeyh Abdüllatif bin Abdulaziz Al-Sheikh, Umman'da 9. KİK İslam İşleri ve Evkaf Bakanları toplantısına başkanlık etti. Al-Sheikh KİK'in kuruluşundan bu yana sağlam bir şekilde Filistin halkının yanında yer aldığını ifade etti. KİK'in Filistin davasını desteklediğini, Filistinlilere yönelik düşmanca politikaları ve eylemleri reddettiğini ve kınadığını ifade etti. Ayrıca bakan bunun, Suudi Arabistan'ın Filistin halkının meşru haklarını destekleme politikası açısından merkezi bir konu olduğunu ekledi.⁶⁰

59 <https://english.alarabiya.net/infocus/2023/10/27/Saudi-Arabia-s-NEOM-How-the-500-bn-mega-project-will-be-a-blueprint-for-going-green>

60 <https://english.aawsat.com/gulf/4628836-saudi-islamic-affairs-minister-palestine-not-issue-palestinians-alone-it-belongs>

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Siyaset

Kuzey Afrika'daki iç siyaset ve dış politika gelişmeleri incelendiğinde bu hafta yedi temel konu ön plana çıkmıştır.

Bu bağlamda öne çıkan ilk gelişme Fas Başbakan Aziz Ahnuş'un, AB Konseyi Başkanı ile görüşmesi öne çıkmaktadır. Fas Başbakanı Aziz Ahnuş 25 Ekim Çarşamba günü Avrupa Birliği Konseyi Başkanı Charles Michel ile önemli bir görüşme gerçekleştirdi. Görüşmeler Fas Dışişleri Bakanı Nasır Bourita'nın da katılımıyla gerçekleşti. 26 Ekim'e kadar Brüksel'de devam edecek olan Global Gateway Forum'un bir parçası olarak gerçekleşen bu yüksek profilli buluşma, Fas ile Avrupa Birliği arasındaki sağlam stratejik ortaklığı bir kez daha teyit etti.⁶¹

İkinci gelişme Cezayir'in, Tunus ile birlikte Macron'un Filistin direnişine karşı koalisyon çağrısını kınamasıdır. Ortak açıklamada ayrıca Filistin'deki İsrail işgaline karşı direnişin meşruiyeti vurgulandı. Filistin'deki duruma ilişkin açıklama, Cezayir Parlamentosunun alt kanadı olan Ulusal Halk Meclisi ve Tunus Halk Temsilcileri Meclisi tarafından, Meclis Başkanı İbrahim Bouderbala'nın Cezayir ziyareti sırasında yayımlandı. "Filistin direnişini ortadan kaldırmak için uluslararası bir koalisyon oluşturma çağrılarını kınıyoruz. Filistin halkının işgale karşı mücadelesi meşru olduğu gibi başkenti Kudüs olan bağımsız bir devlet kurma hakkı da meşrudur. Ayrıca İsrail savaş hükûmetini destekleyen ülke ve kuruluşların tutumlarını şiddetle kınıyor ve özellikle savaş sırasında sivillerin haklarına ilişkin olarak uluslararası hukuk ve insan haklarını açıkça ihlal eden çifte standartları esefle karşılıyoruz" açıklaması yapıldı. Cezayir ve Tunuslular ayrıca İsrail'in hesap verebilirlik, izleme ya da yaptırımlardan muaf tutulmasını da reddetti.⁶²

Üçüncü gelişme Tunus'un İtalya ile yasal göçün düzenlenmesine ilişkin mutabakat zaptı imzalanmasıdır. Tunus ve İtalya 27 Ekim Cuma günü Tunus'ta, Tunuslu göçmenlerin İtalya'ya akışını daha iyi yönetmek amacıyla bir Mutabakat Zaptı imzaladı. Belge, İtalya Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Antonio Tajani ile Tunuslu mevkidaşı Nabil Ammar'ın huzurunda imzalandı. Anlaşma uyarınca, yıllık 4.000 kalifiye Tunuslu işçi kotası, mevsimlik olmayan alt iş sözleşmeleriyle İtalya'da çalışabilecektir. Anlaşmanın imzalanmasından dakikalar önce Tajani, ülkesinin insan kaçakçılarıyla mücadele etmek amacıyla "yasa dışı göçün aksine düzenli göçü teşvik etmek" için çalıştığını bildirdi ve "Çalışmak isteyen insanlara ve eğitim almış, İtalya'da dolaşmayacak, doğrudan tarım ya da sanayide çalışacak insanlara iş sunmak istiyoruz" ifadelerini kullandı.⁶³

61 <https://www.moroccoworldnews.com/2023/10/358551/morocco-s-pm-aziz-akhannouch-engages-in-high-level-talks-with-eu-council-president>

62 <https://www.middleeastmonitor.com/20231026-algeria-and-tunisia-condemn-macrons-call-for-coalition-against-palestinian-resistance/>

63 <https://english.aawsat.com/arab-world/4618931-tunisia-italy-sign-mou-regulating-legal-migration>

Dördüncü gelişme Libya'nın Alman Büyükelçi ile iş birliği görüşmesidir. Almanya'nın Libya Büyükelçisi Michael Ohnmacht, Libya devletinin çeşitli kesimleriyle birçok alanda iş birliği konusunda görüşmelerde bulundu. Alman Büyükelçi, X sosyal medya platformunda yaptığı açıklamada Libya ve Almanya arasındaki iş birliğine ilişkin olarak Libya devletinin çeşitli kesimleriyle verimli ve yapıcı görüşmeler gerçekleştirildiğini teyit etmiştir. Alman Büyükelçi, toplantılarda yenilenebilir enerji, sağlık sisteminin güçlendirilmesi ve salgın hastalıklarla mücadele ve belediyelerin birçok alanda desteklenmesi alanlarında mevcut iş birliğinin güçlendirilmesi ve gelecekteki perspektiflerinin ele alındığını belirtti.⁶⁴

Beşinci gelişme Mısır'ın Etiyopya ile Rönesans barajı konusunda yeni müzakerelerin başlatılacağını duyurmasıdır. Görüşmelere Mısır, Sudan ve Etiyopya'dan heyetler katılmakta ve görüşmeler Kahire'de yapılmaktadır. Bu müzakereler, geçtiğimiz iki ay boyunca Kahire ve Addis Ababa'da gerçekleşen önceki iki turu takip etmektedir. Görüşmeler, bu yıl 13 Temmuz'da Mısır ve Etiyopya liderleri arasında yapılan toplantının ardından GERD'in doldurulması ve işletilmesine ilişkin kurallarla ilgili anlaşmanın sonuçlandırılmasını hızlandırmak için üç ülkenin anlaşmasına dayanmaktadır.⁶⁵

Altıncı gelişme Sudan'da ordu ve Hızlı Destek Kuvvetleri arasında Suudi-Amerikan arabuluculuğunda Cidde müzakerelerinin yeniden başlaması için tarih belirlenmesidir. Sudanlı kaynaklar, Suudi-Amerikan arabuluculuğunun Sudan Ordusu ile hızlı destek güçleri arasında Cidde kürsüsünde müzakerelerin yeniden başlaması için 26 Ekim Perşembe gününü belirlediğini açıkladı.⁶⁶

Yedinci gelişme Sudan Ordusu Başkan Yardımcısı Şemseddin Kabaşi'nin ordu karargâhından kaçmasıdır. Sudan Ordusu Başkan Yardımcısı Şemseddin Kabaşi'nin Hartum'un merkezinde kuşatma altında bulunan Sudan Silahlı Kuvvetleri (SAF) Genel Komutanlığından kaçarak Omdurman'daki Wadi Seedna askerî üssüne ulaştığı bildirildi. General Şemseddin, nisan ayında ordu ile Hızlı Destek Kuvvetleri (HDK) arasındaki savaşın başlamasından bu yana ordu kuvvetlerinin genel komutanlığını yürüttükten sonra Savunma Bakanı Tümgeneral Yasin İbrahim ile birlikte kaçtı. Askerî kaynak "İyi haber şu ki Sudan Ordusu Komutan Yardımcısı General Şemseddin Kabaşi bugün Savunma Bakanı ile birlikte Wadi Seedna'ya geldi ve Genel Komutanlıktan sorunsuz bir şekilde ayrıldılar" şeklinde açıklama yaptı.⁶⁷

⁶⁴ <https://libyaobserver.ly/inbrief/german-ambassador-discusses-cooperation-libya>

⁶⁵ <https://www.egypttoday.com/Article/1/127970/Egypt-announces-new-negotiations-with-Ethiopia-on-Renaissance-Dam>

⁶⁶ <https://www.tagpress.net/120567/الوساطة-السعودية-الأميركية-تحدد-موعد/>

⁶⁷ <https://www.sudanspost.com/deputy-head-of-sudans-military-shams-al-din-kabashi-flees-army-headquarters/>

• Güvenlik

Kuzey Afrika'daki güvenlik gelişmeleri incelendiğinde bu hafta dört temel konu ön plana çıkmıştır.

Birinci gelişme Sudan'da HDK'nin kendi safında savaşmak üzere asker toplamasıyla ilgilidir. Sudan'da ordu ile Hızlı Destek Kuvvetleri arasındaki savaşın başladığı 15 Nisan tarihinden bu yana Hızlı Destek Kuvvetleri, başta Çad olmak üzere Batı ve Orta Afrika ülkelerinden kendi saflarında savaşmak üzere paralı asker toplamakla suçlanmaktadır. Darfur bölgesindeki Arap aşiretlerinin, Hızlı Destek'in sosyal kuluçka merkezini oluşturması, bu ülkelerdeki Arap aşiretleriyle yakın bir şekilde örtüşmesi ve bazılarını iktidardaki rejimlerle ve uzun süreli çatışmalara girdikleri Afrika aşiretleriyle ilişkilerini yönetmede siyasi olarak desteklemeleri bu durumu desteklemektedir. Başkent Encemine'de Çadlıların, Çad Ordusundaki subayların gözetiminde Hızlı Destek saflarına katılmaları için askere alınmaya devam edildiğine tanık olan Raseef ile yaptığı röportajda, bu askerlerin eşlik ettiği silah ve mühimmat sevkiyatlarının Birleşik Arap Emirlikleri tarafından finanse ve koordine edilen Sudan Hızlı Destek'ine ulaştığını ortaya çıkardı. Çad'dan askere alınan ve hızlı destek saflarında savaşan vatandaşların ifadelerine göre, iki tür askere alma söz konusudur. Birincisi, Çad Ordusuna asker alma adı altında gençleri kandırarak, ikincisi ise gençlerle belirli bir maaş karşılığında savaşmaları için anlaşarak. Devlet Başkanı Ömer EL-Beşir'in devrilmesinden bu yana özellikle Muhammed Hamdan Dagalo'nun yükselişinin ardından Çad ile Batı ve Orta Afrika ülkelerinden Arap kabile üyelerinin Hızlı Destek Kuvvetleri'ne (HDK) katıldıklarına dair suçlamalar yapılmaktadır. HDK ise bütün bunları reddetmektedir. Ancak burada ilgi çeken ve yeni olan şeyin askere alma konusunda olduğu belirtildi. Buna göre askere alma işlemlerinin Çad Devleti içinden, Çad ordusundaki subaylarla işbirliği içinde ve BAE'nin mali desteğiyle gerçekleşiyor olmasıdır. New York Times tarafından yayımlanan bir raporda BAE'nin Çad'a göç eden Sudanlı mültecilere yardım adı altında Çad üzerinden Sudan'daki çatışmanın bir tarafına verdiği destekten bahsedildi.⁶⁸

İkinci gelişme, Nyala'da HDK ve ordu arasında yaşanan çatışmalar ile ilgilidir. Güney Darfur'un başkenti Nyalada Sudan Silahlı Kuvvetleri (SAF) ile Hızlı Destek Kuvvetleri (HDK) arasında 16. Tümenin komuta karargâhı yakınlarında şiddetli çatışmalar art arda iki gün devam etti. HDK kaynakları paramiliter güçlerin ordu karargâhının kontrolünü ele geçirmek üzere olduğunu iddia ediyor. Nyala'da yaşayanlar çatışmaların pazartesi öğleden sonra HDK'nin 16. Piyade Tümen Komutanlığına düzenlediği saldırının ardından başladığını bildirdi. Ayrıca Güney Darfur'un başkentindeki El Kongo Caddesi boyunca ağır kayıplar ve "yağmalama olayları" yaşandığı bildirildi. HDK'dan adının açıklanmasını istemeyen bir saha komutanı Radio Dabanga'ya yaptığı açıklamada HDK'nin "Nyala'daki

68 <https://raseef22.net/article/1095387-السوداني-السريع-الدعم-الى-المجندين-والسلاح-والمجندين-الى-الدعم-السريع-السوداني>

depo, tıbbi birlik ve dördüncü alay üzerinde kontrolü başarıyla sağladığını” söyledi. Paramiliter güçlerin daha önce SAF’ın kontrolünde olan birkaç mahalleyi kontrol ettiği bildiriliyor. Saha komutanı, HDK’nın komuta merkezini ele geçirmenin eşliğinde olduğunu da sözlerine ekledi.⁶⁹

Üçüncü gelişme, kamplara düzenlenen saldırı ile ilgilidir. Pazartesi günü, Orta Darfur’un başkenti Zalingeide yerlerinden edilenler için kurulan El Hasahisa Kampı’nın 8. blokuna Hızlı Destek Kuvvetleri (HDK) tarafından düzenlenen saldırıda en az iki kişinin öldüğü ve iki kişinin de yaralandığı bildirildi. Bir kamp sakini Radyo Dabanga’ya HDK’nın salı günü Zalingeideki Sudan Ordusu karargâhını bombalamaya devam ettiğini ve mermilerin “komuta merkezinin yakınına düştüğünü” doğruladı. HDK’nın 4 Ekim’de başlayan kuşatması kötüleşen bir insani yardım ve sağlık krizine yol açarak bölge sakinlerini ciddi gıda, su ve temel ihtiyaç maddeleri sıkıntısıyla karşı karşıya bıraktığı kaydedildi. Pazartesi günü yeniden başlayan bu çatışmalarda 300 ailenin daha Zalingeide’nin Unity mahallesinden şehrin El Hamidiya Kampı’na kaçmasına yol açtığı belirtildi. Ayrı bir gelişme olarak, Merkezi Darfur Eyaleti Öğretmenler Komitesi, 15 Nisan’da çatışmaların başlamasından bu yana Zalingeide’de altı öğretmenin öldürüldüğünü bildirdi. Altı aydır öğretmenlerin maaş alamadığı belirtildi. Merkezi Darfur Öğretmenler Komitesi sözcüsü Seifeldin Abdallah, telekomisyon ağının yokluğu ve internet kesintileri nedeniyle maaşların elektronik olarak ödenmesinin imkânsız hâle geldiğinden bahsetti. Abdallah’ın ayrıca HDK’nın Zalingeide’nin bazı bölümleri üzerindeki kontrolü göz önüne alındığında eyalet hükûmetinin yokluğuna da dikkat çektiği kaydedildi.⁷⁰

Dördüncü gelişme, Libya’da rakip silahlı gruplar arasında yaşanan çatışmalar ile ilgilidir. Trablus’un 100 km güneybatısında bulunan Garyan şehri, pazar günü silahlı grupların silahlı çatışmalarına tanıklık etti. Pazar günü erken saatlerde başlayan çatışmalarda 2 kişiyi hayatını kaybederken 4 kişi yaralandı. Çatışmalar, Adil Daab’a bağlı bir silahlı milis grubunun 2019 yılında Öfke Volkanı Operasyonu (ÖVO) kapsamında şehir dışına çıkarılmasının ardından yeniden şehre giriş yapma girişimlerinin ardından başladı. Daab, beraberindeki militanlar ile beraber 2011 yılında doğudaki milis güçlerin lideri Halife Hafter’in saflarına katılmış ve 2019 yılına kadar şehrin önde gelen figürleri arasında gösterildi. Buna ek olarak bazı raporlar, çatışmaların şehre giriş yapan kişilerden kaynaklı olarak değil, şehri kontrol eden Abdülgani Kikli liderliğindeki milis gruptan rahatsızlık duyan yerliler tarafından gerçekleştiğini öne sürmektedir. Öyle ki Kikli’ye bağlı İstikrarı Destekleme Birimi (SSA), çatışmaların çıktığı noktalara destek birlikler göndererek çatışmaları bastırmaya çalıştı. Bununla beraber sosyal medyaya yansıyan görüntülerde Daab güçlerine Trablus’ta bulunan Mitiga Havalimanı’ndan kalkan dronelar ile hava

⁶⁹ <https://sudantribune.com/article278602/>

⁷⁰ <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/deadly-attack-on-central-darfur-camp-as-rsf-siege-enters-its-third-week>

saldırıların gerçekteği gözlemlendi. Öte yandan Başbakan Abdulhamid Dibeybe, Garyan'daki Daab güçlerine karşı bir askerî operasyon odası kurma talimatı verdi. Yedi tugay, sekiz tabur ve on iki güvenlik biriminden oluşan bu odanın Abdulselim Zoubi tarafından yönetildiği kaydedildi.⁷¹

⁷¹ <https://libyaobserver.ly/news/two-killed-four-injured-armed-clashes-libyas-gharyan>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(23-29 EKİM 2023)

• ABD Üslerine Yapılan Saldırıları Amerika'yı Ortadoğu'da Yeni Bir Savaşa Sürüklüyor

Suriye ve Irak'taki ABD askerî üslerinin düzenli olarak drone ve roket saldırılarına maruz kalmaları Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "Vzglyad" gazetesinin 24 Ekim sayısında yayımlanan "[ABD Üslerine Yapılan Saldırıları Amerika'yı Ortadoğu'da Yeni Bir Savaşa Sürüklüyor](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda Washington'ın bu tür saldırılara etkili bir şekilde karşı koyamadığının nedenleri incelenmiştir. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi uzmanı ve oryantalist Kiril Semyonov, Gazze Şeridi'ndeki Filistinlilere destek amacıyla Irak ve Suriye'deki ABD üslerine saldırılar yapıldığına dikkat çekti: "Daha önce Suriye topraklarında gerçekleştirilen bu saldırıların yoğunlaşması Hamas'a verilen destekle doğrudan bağlantılıdır." Analist, ABD'nin Kürt müttefikleriyle birlikte ülkenin bir bölümünü işgal ettiği Suriye'de durumun farklı olduğunu belirtti: "Amerikalılar Suriye'de saldırılara karşılık vermelerinin yanı sıra hem de saldırılar gerçekleştiriyor. "İslam devleti" gerçekte Irak ve İran yanlısı oluşumlara karşıdır. Doğu Akdeniz'e gelen bir ABD saldırı grubunun Suriye'deki Şii grupların üslerine saldırmak için kullanılabildiğini göz önünde bulundurmuş olursak bölgede gerginlik başlayabilir."

Tartışmanın diğer katılımcısı olan Ortadoğu üzerine Uzman Stanislav Tarasov, bölgede oluşan durumu şu şekilde özetledi: "Şimdilik durum, Hamas, El Fetih ve Hizbullah'ın yanı sıra Ortadoğu'da bağımsız senaryoya göre hareket eden başka bölgesel grupların da bulunduğu ve bazılarının şartları daha da karmaşık hâle getirmek isteğinin göstergesidir. Nitekim söz konusu gruplar iman kardeşlerini destekleme bahanesiyle objektif olarak kışkırtıcı olaylara katılabilirler." Uzman, ABD'nin en çok zor durumda kaldığı bölgenin Irak olduğu görüşünü savundu: "Nitekim bu durum Amerikalıları Irak'taki saldırılara direnmekte zorlandırmaktadır. Irak'taki ABD grubu danışmanlardan oluşuyor; resmî olarak savaş birlikleri değil, askerî yardım sağlama misyonu olarak kabul ediliyorlar. Genel olarak Amerikalıların yapabileceği tek şey meşru müdafaa yönünde hareket etmektir. Irak'ta Şii silahlı grupların savaşçılarına karşı askerî operasyon başlatmak, başlı başına yeni bir savaşa dâhil olmak anlamına geliyor."

Filistin-İsrail savaşında Washington'ın tutumuna gelince analist, "ABD'nin çıkarı mevcut tırmanışı engellemek ve Filistin ile İsrail arasında başka bir anlaşmaya varmaktır. Ancak durumun karmaşıklığı ve belirsizliği, tarafların hedeflerinin açık olmamasıdır" ifadelerini kullandı. Tarasov, söz konusu savaşla ilgili öngörülerini şu şekilde özetledi: "Ortadoğudaki çatışmanın coğrafyasının genişletilmesi ve «tüm bölgenin potansiyel istikrarsızlaştırılması» tehdidi vardı. Bu bağlamda çok tehlikeli eğilimler görüyoruz."

• Koridor ve Yol: Rekabet mi Yakınlaşma mı?

Rusya'nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUİK) sayfasında ["Koridor ve Yol: Rekabet mi Yakınlaşma mı?"](#) başlıklı değerlendirme yazı yayımlandı. Yazıda yeni ulaşım koridoru «Hindistan- Ortadoğu- Avrupa» projesine ilişkin beklentiler ve tehditler analiz edilmiştir. Makalenin yazarı Moskova Devlet Uluslararası İlişkiler Enstitüsü İşletme ve Siyaset Fakültesi öğrencisi Kirill Fenin, durumu şu şekilde yorumladı: "Hindistan'daki G20 Zirvesi'nde açıklanan "Hindistan-Ortadoğu-Avrupa Ekonomik Koridoru" veya IMEC, AB ile Hindistan'ı Ortadoğu üzerinden Körfez bölgesine kilit bağlantı olarak bağlayacak. Ulaşım yollarının yanı sıra, güzergâh boyunca denizaltı kabloları, telekomünikasyon hatları ve enerji ağlarının döşenmesi öneriliyor. "Yeşil" gündem de bir kenara bırakılmış değil: Koridorun başta hidrojen olmak üzere yenilenebilir enerjinin iletimi için kullanılması planlanıyor."

Uzman, söz konusu projenin, AB ile ekonomik etkileşim bağlamında ve ayrıca Pakistan'ın Ortadoğu ve Avrupa ile kara iletişimi üzerindeki kontrolünü devre dışı bırakma fırsatı nedeniyle Hindistan için özellikle önemli olduğu görüşünü savundu: "IMEC hemen Çin'in "Kuşak ve Yol" Girişimi'ne karşı bir denge unsuru olarak görülmeye başlandı." Yazıda söz konusu projenin Ortadoğu için önemine de değinilmiştir: "Suudi Arabistan ve BAE de gerek IMEC'e gerekse "Kuşak ve Yol" Girişimi'ne katılarak manevra alanı açıyor. Her iki ülke petrol bağımlılığından uzaklaşıp dünya sahnesinde daha önemli bir rol oynamaya çalışıyor. IMEC'in bir diğer önemli katılımcısı İsrail'dir ve Gazze Şeridi'ndeki durumun ağırlaşması, projenin mevcut hâliyle hayata geçirilme ihtimalinin sorgulanmasına neden oluyor." Tüm bunların yanı sıra analist, yakın zamanda açıklanan Irak ve Türkiye üzerinden "Kalkınma Yolu" projesi başta olmak üzere bölgedeki birtakım alternatiflere de değindi: "IMEC'e, kategorik olarak karşı çıkan taraf Ankara oldu. Nitekim, Türkiye, söz konusu projeyi Batı ile Doğu arasındaki tarihsel arabuluculuk rolüne yönelik bir tehdit olarak görüyordu."

Fenin, projenin hayata geçmesi hâlinde büyük ihtimalle zarara uğrayabilecek bir diğer ülkenin Mısır olduğuna işaret etti: "Asya'dan Avrupa'ya malların taşınmasında en hızlı deniz yolu olan Süveyş Kanalı Mısır topraklarından geçtiğini göz önünde bulundurmamız olursak yeni bir kara yolunun başlatılması Kahire'nin durumunu daha da kötüleştirebilir."

• Siyaset Bilimci, Hamas Heyetinin Gelişinden Sonra Rusya'nın Tutumunun Nasıl Değişeceğini Açıkladı

Askerî Siyaset Bilimcileri Derneği uzmanı Andrey Koşkin, Hamas heyetinin Moskova ziyaretinin ardından Rusya'nın olası tutumunu "gazeta.ru" haber sitesine değerlendirdi. ["Siyaset Bilimci, Hamas Heyetinin Gelişinden Sonra Rusya'nın Tutumunun Nasıl Değişeceğini Açıkladı"](#)

[ceğini Açıkladı](#)” başlıklı yazıya göre İsrail her ne kadar Rusya ile iş birliği arayışında olsa da iki ülke arasındaki ilişkiler ABD’nin etkisiyle uzun zaman önce kötüleşmişti: “Aynı zamanda radikal grup Hamas’tan bir heyetin Moskova’ya gelmesi, Rusya’nın Ortadoğu’da ki askerî çatışma konusunda SSCB’nin pozisyonunu koruduğunu gösteriyor.” Uzman, İsrail yetkililerinin, medya aracılığıyla Rusya’yı krizin çözümüne yardım etmeye çağırdığını ancak aynı zamanda ABD’nin Rusya’ya yönelik davranış tarzını da koruduğunu ifade etti: “Eğer ABD Rusya ile hibrit bir savaş modundaydı İsrail’in ilişkileri dostane olmayan bir hâl almış demektir.” Analist bir hatırlatma da yaptı: “İsrail Ukrayna’ya silah sağlayarak yardım ediyor; bu silahlar diğer şeylerin yanı sıra Hamas’ın eline geçiyor. Nazizm ideolojisinin canlanması’nın arka planında İsrail’in Kiev otoritelerinden uzaklaşmaması da Rusya ile ilişkilerin soğumasında rol oynadı.”

Siyaset bilimci aynı zamanda Rusya’nın da Hamas’la ilişkilerde sıkıntı yaşadığını sözlerine ekledi: “Bugün Rusya, bir Filistin devletinin kurulmasıyla ilgili SSCB’nin tutumunu koruyor: “Bunun kanıtı olarak Vladimir Putin’in, Rusya’nın bağımsız bir Filistin’in yaratılmasından yana olduğu ifadelerini göstermek olur.” Uzmana göre son olayları göz önünde bulundurmuş olursak İsrail Rusya’dan daha da uzaklaşabilir.

• **Peskov, Hamas’la Kremlin Düzeyinde İletişim Kurulmasını Reddetti**

Kremlin sözcüsü Dmitry Peskov’un, Rusya Devlet Başkanı Putin’in Hamas heyetiyle görüşme planının olmadığına dair açıklaması Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. [“Peskov, Hamas’la Kremlin Düzeyinde İletişim Kurulmasını Reddetti”](#) başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıya göre grup heyetinin Moskova ziyareti İsrail ile diplomatik skandala neden oldu. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Ulusal Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Araştırma Enstitüsü Ortadoğu Araştırmaları Merkezi araştırma görevlisi Lyudmila Samarskaya, durumu şu şekilde yorumladı: “Hamas heyetinin Moskova ziyaretine yanıt olarak İsrail Dışişleri Bakanlığının söyledikleri büyük olasılıkla Tel Aviv-Moskova ilişkilerini bir bütün olarak etkilemesi muhtemel olmayan durumsal bir tepkidir.” Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü araştırmacısı Dmitry Mariasis de durumla ilgili aynı argümanları paylaştı: “Tel Aviv her zaman Moskova’nın Hamas’ı terör örgütü olarak tanıması konusunda ısrar etti ve bu isteğinin gerçekleşmemesine şaşırıldığını ifade etti. Bu tepki Rusya-İsrail ilişkilerinde herhangi bir revizyon değildir.”

Ulusal Araştırma Üniversitesi İktisat Yüksek Okulu Kıdemli Öğretim Görevlisi Andrey Zeltin, henüz Rusya’nın İsrail’le ilişkilerinin ciddi bir darbe hâline gelmediği konusunda diğer uzmanlarla aynı görüşü savundu: “Ancak güven seviyesi bir kez daha azaldı ve bazı olumsuz diplomatik sonuçlar ve daha fazla soğuma, temel olmasa da hâlâ mümkün. Şimdi, açıkça görülen şudur: Rusya’nın üst düzey liderliği ziyaretin yarattığı olumsuz etkiyi fark etti ve kendisini bu tür bir yanlış hesaplamadan bir dereceye kadar uzaklaştırmaya çalışıyor.”

• Yemen Muhalifleri İsrail'le Çatıştı

Yemenli isyancıların, İsrail'e yönelik füze ve insansız hava aracı (İHA) saldırılarını artırmaları Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "Nezavismaya" gazetesinin 26 Ekim sayısında yayımlanan "[Yemen Muhalifler İsrail'le Çatıştı](#)" başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıda söz konusu haber "Husiler Gazze Şeridi'nin savunmasında kendilerine özel bir yer ayırıyor" ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi uzmanı Kiril Semyonov'a göre Husiler ile Suudi Arabistan arasındaki normalleşme ile Husiler ile İsrail arasındaki ilişkilerin tırmanması birbiriyi çelişmiyor: "Husilerin çatışmaya müdahil olması Suudi Arabistan'la yakınlaşmalarını etkilemeyecektir. Husiler, diğer "direniş eksenini" güçleri gibi kendilerinin de yavaş yavaş olaya dâhil olduklarını zaten göstermiş oldu. Söz konusu isyancıların "direniş eksenini" ideolojisinden benimsedikleri aktif sloganları göz önüne alındığında herhangi bir tepki göstermemeleri garip olurdu." Uzman, "direniş eksenini" temsilcilerinin hemen hemen hepsinin bir dereceye kadar çatışmaya katılmaları ihtimali üzerinde durdu: "İsyancıların savaşa katılabilmelerinin tek yolu İsrail'e füzeler ve insansız hava araçları fırlatmak veya Kızıldeniz'deki gemilerine saldırmak olabilir."

Semyonov, Yemenli isyancıların Amerikalılara karşı operasyonlara katılması hâlinde sorunun daha da zorlaşacağını göz ardı etmedi: "Bu durum Suudileri rahatsız edebilir. Ancak kendilerini sadece İsrail ile sınırlandıırırlarsa büyük olasılıkla sorun yaşanmayacaktır."

• Afrika Türbülansı: Yeni Sömürgeciliğin İç Süreci mi Yoksa Sonucu mu?

26 Ekim'de "Valday" Uluslararası Tartışma Kulübü'nde Afrika'daki protesto hareketine yönelik düzenlenen tartışma özetlenerek kulübün sayfasında yayımlandı. "[Afrika Türbülansı: Yeni Sömürgeciliğin İç Süreci mi Yoksa Sonucu mu?](#)" başlıklı yazıya göre Afrika'da yaşanan darbelerin olası sonuçları incelenmiştir.

Rusya Bilimler Akademisi Afrika Araştırmaları Enstitüsünde kıdemli araştırmacı, Afrika Ülkeleriyle İlişkileri Geliştirme Stratejik Ajansı Yönetim Kurulu Üyesi Elena Kharitonova, Afrika'daki protestoların ve darbelerin nedenleri konusunu ele alırken olası yaklaşımlara dikkat çekti: "Bu durum değişmez gücün yorgunluğunun, güç gruplarının mücadelesinin, demografik sorunların, nesiller arası çatışmaların bir sonucu olarak görülebilirler." Analist, Afrika'daki "türbülansın" büyük jeopolitik aktörlerin stratejik planlarında kullanılabileceğini kaydetti. Ayrıca uzman Afrikalı güçlerin yönetiminin yeni sömürgeci yönünün de geçerliliğini koruduğunu göz ardı etmedi. Konuyla ilgili görüşlerini değerlendiren St. Petersburg Devlet Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Teorisi ve Tarihi Bölümü Profesörü Konstantin Pantserev, bağımsız Afrika devletlerinin varlığı sırasında bu devletlerde 85'ten fazla darbenin meydana geldiğine işaret etti: "Bazen protestolar uzun süren iç savaşlara dönüşüyor."